

Богдан Лепкий

Казки

УДК 82-34
ББК 84-5(4 Укр)

*Видано за фінансової підтримки
Валентина Наливайченка*

Художник Наталія Собкович

Лепкий Б.
Л 96 Казки / Б. Лепкий ; передслово Надії
Дирди. — Тернопіль : Богдан, 2012. — 96 с.

ISBN 978-966-10-3005-2

**УДК 82-34
ББК 84-5(4 Укр)**

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

© Дирда Надія, передслово, 2012
© Собкович Наталія, ілюстрації, 2012
© Навчальна книга – Богдан, 2012

ISBN 978-966-10-3005-2

Передслово

Богдан Сильвестрович Лепкий (1872–1941) — уродженець Золотого Поділля — поет-лірик, прозаїк, перекладач, учений, літературознавець, видавець, художник. Автор багатьох творів для дорослих, зокрема історичної тетралогії «Мазепа», всесвітньовідомої пісні «Журавлі». Як педагог письменник завжди сприяв вихованню дітей, пишучи твори для них і про них, у яких намагався прищепити їм любов до рідного слова, літератури, культури та всього українського. Особливої уваги заслуговує видання його дитячих та юнацьких спогадів «Казка мого життя», яку з великим задоволенням читають як дорослі, поринаючи у світ власного дитинства, так і діти. Ця книга містить матеріал із історії Бережанщини, її традицій, побуту, культури, вірувань.

Підбірки «Вірші для дітей», «Іду до вас, кохані діти» вперше упорядковані й опубліковані у збірці вибраних поезій (2005 р.), виданій музеєм Б. Лепкого у Бережанах. Провідною темою цих творів є любов до природи, до рідної землі, до батька й матері.

У прозі для дітей письменник розробляє теми: війна і діти, злиденне життя дітей у селі, дитячі враження, захоплення, ранні розчарування («Двоє дітей», «Також лист», «Мишка», «Святий вечір», «Гусій», «Ялинка», «Лежав при відчиненім вікні» та інші).

Богдан Лепкий ще співавтор «Першої читанки (букваря) для народних шкіл» (1918 р.), що базується на кращих традиціях народного виховання.

Звертався письменник як до української, так і до зарубіжної народної творчості, використовував світову скарбницю дитячої літератури. Він редагував байки Л. Глібова, приказки Є. Гребінки, казки Ю. Федьковича, арабські казки. А на основі казок братів Грімм Б. Лепкий написав «Кота в сап'янцях», «Снігурочку», «Червону Шапочку». Також він переробив для українських дітей твори зі світової класики «Подорож пана Цікавого», «Робінзон Крузо», «Хатина дядька Тома». Жанрова своєрідність його казок в тому, що всі вони римовані.

Любі діти! До найкращих казок Богдана Лепкого належать: «Про діда, бабу і качечку кривеньку», «Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну кицьку, дванадцять розбійників і про князенка з казки», «Про дідову дочку Марусю і про бабину Галюсю», «Казка про Ксеню і дванадцять місяців». Перші три казки з'явилися 1931 року у Львові, наступна написана в Кракові в липні 1932 року і видана 1934 року у Львові. 1991 року казки вперше видані в незалежній Україні. Упорядкував і написав передмову до збірки Федір Погребенник. До 130-ї річниці від дня народження Б. Лепкого у 2002 році музей письменника у Бережанах видав книгу творів для дітей «Цвіт споминів» (упорядник Надія Дирда, автор передмови Петро Сорока), куди увійшли віршовані казки, великодня, різдвяна, новорічна поезія та оповідання.

В основі кожної казки лежить захоплююча розповідь про вигадані події і явища, які сприймаються і переживаються наче реальні. Вони мають пізнавальне, морально-етичне, соціально-виховне, розважальне та естетичне значення.

Казка «Про дідову дочку Марусю і бабину Галюсю» належить до соціально-побутових. В основі сюжету — традиційний конфлікт між мачухою і падчеркою. Маруся, дідова дочка — добра, роботяща, тиха. Галюся — лінива, сварлива і вередлива. Образ Марусі є взірцем для наслідування, а образи мачухи і її дочки осуджуються. Врешті, добро у казці перемагає, а зло — покаране.

Сюжет казки «Про діда, бабу і качечку кривеньку» переспіваний з народної. Але зачин відрізняється від традиційного. Ця казка належить до фантастичних, тому що в ній качечка перетворюється на дівчину... Сюжет наповнений українським колоритом: «вареників повне сито і сметани у тарілці», «хлібець в печі і колачі, ще й борщ кипить», «сидить собі в сап'янцях, як панна», «кужілонька шумить, веретенце дзвенить».

Казка «Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну кицьку, дванадцять розбійників і про князенка з казки» належить до соціально-побутових, у ній розкривається родинний конфлікт між злою мачухою і сиріткою Катрусєю. Не витерпівши знущань мачухи, покидає бідна дівчина рідні пороги. Які ж бо пригоди чекали на неї у темному лісі, де жили дванадцять розбійників!.. Але все закінчилось щасливо!

«Казка про Ксеню і дванадцять місяців» — належить до родинно-побутових. В її основі, як і в попередніх казках, — конфлікт між мачухою, її дочкою Паланою і осиротілою падчеркою Ксенею. Зла мачуха вигадує різні забаганки, які повинна виконати Ксеня: то зимою принести фіалок, то суниць, то яблук червоних. Послушна, добросердечна, розумна дівчинка розуміє абсурдність тих повелінь, але, щоб уникнути знущань, іде у засніжений ліс і зустрічає там дванадцять місяців, які, співчуваючи, допомагають їй, а корисливу, підступну й лиху Палану карають.

Ці казки, дорогі діти, український письменник Богдан Лепкий подарував вам, щоб ви могли розрізнити добро і зло. І нехай за казковими законами справедливість, любов і співчуття завжди перемагають!

Надія Дирда,

директор обласного музею Богдана Лепкого,

м. Бережани,

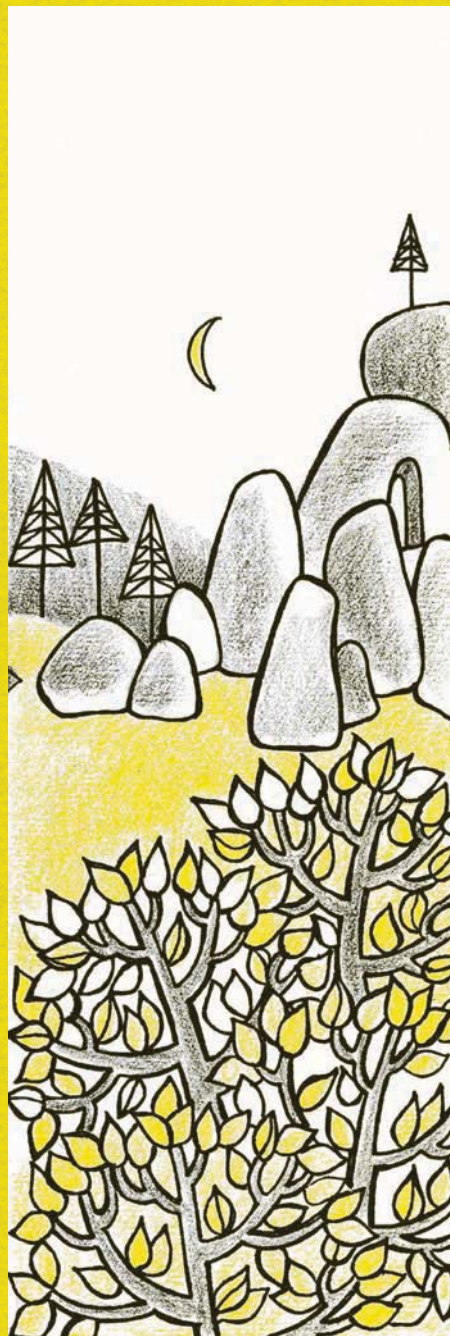
лауреат премії імені Братів Богдана і Левка Лепких

«Га, що ж, братця! Хіба будемо ховать, коли вже так случилось...» І — поховали.

XII

Вмурували чотири стовпці,
До них викули в скелі східці,
На стовпцях, у горі, домовина:
Стовпці срібні, з граніту скала,
Домовина зі злата ціла,
В домовині на пухах дівчина.
Білі руки на грудях склала,
В барвінковім вінку голова,
А корсетка на ній з оксамиту.
Біля сходів стоїть отаман,
Сірий пояс, а чорний жупан,
Мовить мовчки забуту молитву.
Аж зірвався і келепом* — грим!
«Мана світ цей, і піна, і дим!
Беріть, хлопці, таляри й дукати!
А самі, хто де хоче — іди,
Щоб за вами заглухли сліди
До отсеї проклятої хати!»
Полонинами вітер гудів.
Розійшлися, куди хто хотів,
«Отамане! Бувай нам здоров!»
І лишилася Катря сама,
Коло неї ніч сіла німа,
І шуміли зелені діброви.

* Келеп — топірець.

XIII

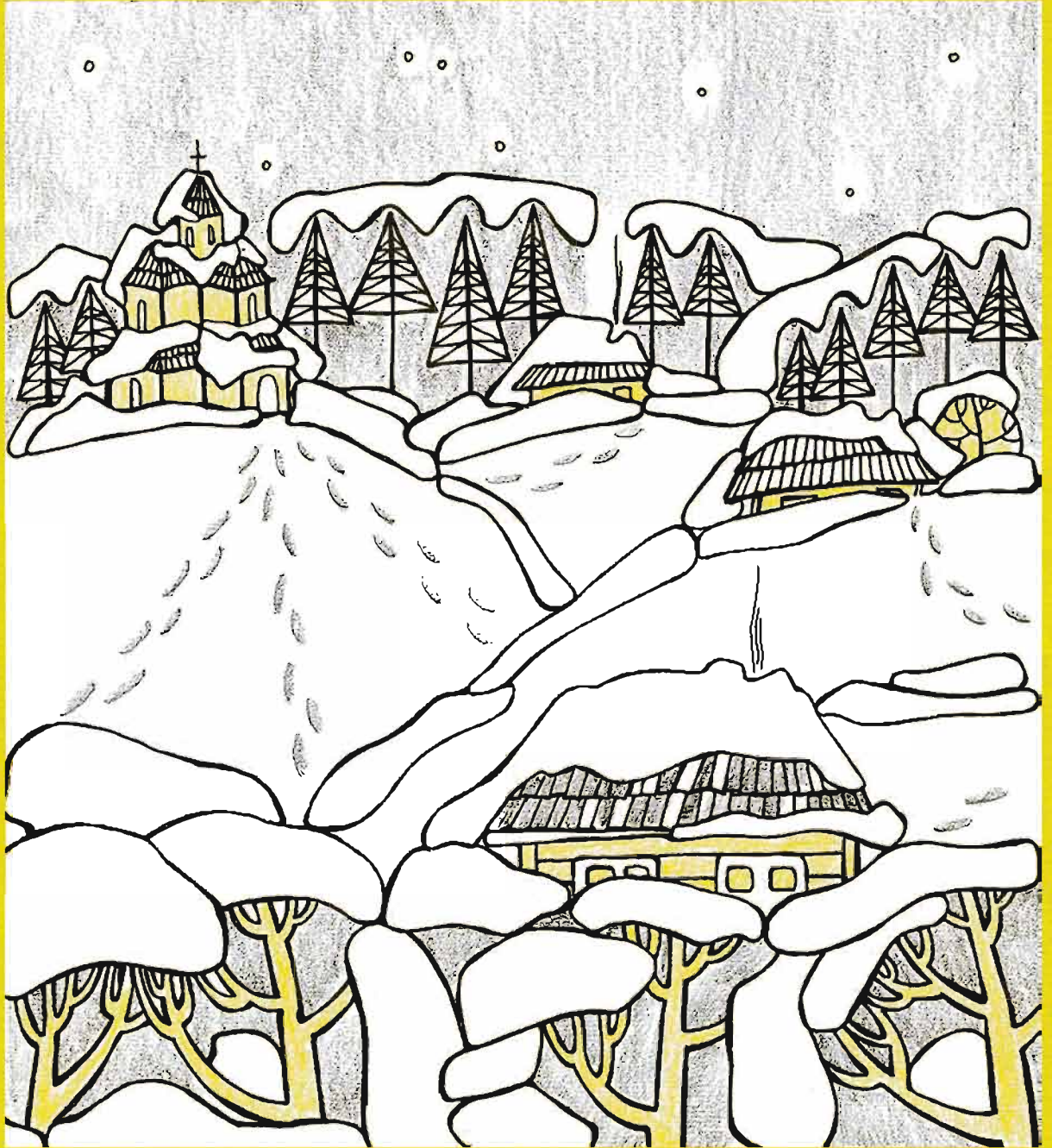
Настала осінь злотолиста,
Прийшов погідний, теплий день,
При звуках рогів і пісень
Князенко молодий і триста
Щонайгарніших хлопців з ним
На лови їхали.

Густим,
Старезним бором прямували,
Гули литаври, труби грали,
Аж листя сипалось з дерев.
Нараз почувсь медведя* рев,
І лай собак, і крик людий.
І стрепенувся ліс старий,
Збудився з сонної задуми,
Густим галуззям захитав
І по всіх нетрях Черногори
Тривожні шуми розіслав,
Щоб сокотились** дебри й звори***
Бо ворога лихий наслав.
Князенко дуже любить лови,
Та нині він якийсь дивний;
Ні рев звірів, ні запах крові
Не веселить його.
Людий
Своїх не гудить, не хвалить,
Коня рукою не пестить,

* Медведя — ведмедя.

** Сокотитися — стерегтися.

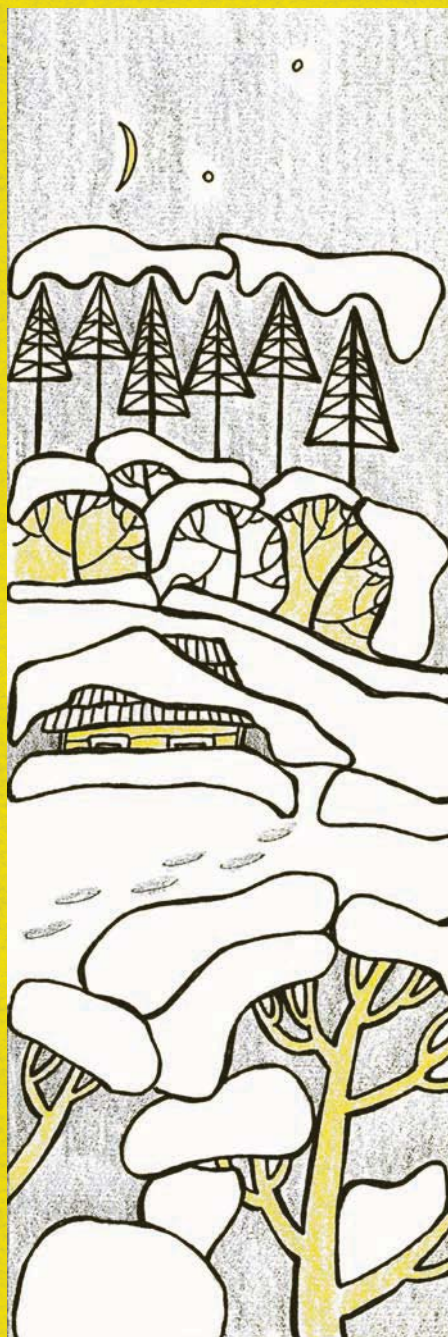
*** Дебри й звори — хаші й діброви.

Чого ж ти журишся? Іди
До хати й хати сокоти!
Тепер у ній хазяйка — ти!
Це посаг твій, твоє це віно.
Обсієш поле, скосиш сіно,
Худібку, будеш дріб плекати,
Собака допильнує хати, —
Поможеш бідним, даш на боже,
І Бог тобі за те поможе.
А що сама ти, і що в хаті
Нема з ким ввечір розмовляти,
Ані перечитись, — стривай!
Настане осінь, вечорниці,
Мине Різдво, придуть м'ясниці*
І появиться твій хазяй.

Краків, липень, 1932

* М'ясниці — певний період після посту, коли, за законами православної церкви, дозволяється вживати м'ясну їжу, одружуватися тощо.

ЗМІСТ

Передслово	3
ПРО ДІДОВУ ДОЧКУ МАРУСЮ І ПРО БАБИНУ ГАЛЮСЮ	5
ПРО ДІДА, БАБУ І КАЧЕЧКУ КРИВЕНЬКУ	21
ПРО ЛИХУ МАЧУХУ, СИРІТКУ КАТРУСЮ, ЧОРНУ КИЦЬКУ, ДВАНАДЦЯТЬ РОЗБІЙ- НИКІВ І ПРО КНЯЗЕНКА З КАЗКИ	33
КАЗКА ПРО КСЕНЮ І ДВАНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ	61

Літературно-художнє видання

ЛЕПКИЙ Богдан Сильвестрович

КАЗКИ

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Ірина Дем'янова*
Художник *Наталія Собкович*
Технічний редактор *Оксана Чучук*
Художній редактор *Ростислав Крамар*
Комп'ютерна верстка *Оксана Чучук*

Підписано до друку 03.10.2012. Формат 84х90/16.
Папір офсетний. Гарнітура Arial.
Умовн. друк. арк. 8,40. Умовн. фарбо-відб. 16,80.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, 46002

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48

office@bohdan-books.com

www.bohdan-books.com

